

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В МЕДСЕСТРИНСЬКІЙ ОСВІТІ

У. Ю. Безкоровайна, Р. В. Неділько, І. І. Тверда

*Комунальний заклад вищої освіти Львівської обласної ради
«Львівська медична академія імені Андрея Крупинського»*

Вступ. Виклики ХХІ ст., а саме з процесом адаптації до сучасних вимог в освіті, а також обмеженою соціальною мобільністю, зумовлюють зміни в системі вищої освіти. Актуальність цього питання підсилюється прийняттям в Україні Національної рамки кваліфікацій.

Мета роботи – дослідити застосування компетентнісного підходу в освіті за кордоном і стандарти вищої освіти.

Основна частина. Стандарт вищої освіти використовують як основу для того, щоб визначити й оцінити зміст та якість надання освітніх послуг закладу вищої освіти, який має ліцензію на освітню діяльність за певною спеціальністю. Нові стандарти базуються на компетентнісному підході й поділяють концепцію визначення вимог до фахівця, закладену в основу Болонського процесу та в міжнародному Проекті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі». У кожному закладі вищої освіти повинна функціонувати система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, яка спрямована на реформування системи вищої освіти відносно сучасних вимог. Якщо порівнювати систему освіти в нашій країні та за кордоном, то компетентнісний підхід у вищій освіті став найпоширенішим у силу прикладного характеру, максимальної прагматичності. В освітньо-професійних програмах результати освіти вказано у форматі компетенцій. Тобто випускники на виході повинні володіти низкою компетенцій, які притаманні їх професійній діяльності та формують такого сучасного фахівця, який може швидко адаптуватися до умов праці, що змінюються навіть у рамках професії.

Висновки. Набуття знань і набуття компетенцій – це не конкурентні підходи, а взаємопов'язані, адже набуття знань та їх застосування теж є важливими компетенціями.

Ключові слова: медсестринство; медсестринська освіта; міжнародний досвід у медсестринській освіті; компетентнісний підхід.

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE FORMATION OF A COMPETENCY APPROACH IN NURSING EDUCATION

U. Yu. Bezkorovayna, R. V. Nedilko, I. I. Tverda

*Municipal institution of higher education of the Lviv Regional Council
“Andrei Krupynskyi Lviv Medical Academy”*

Introduction. The challenges of the 21st century, namely the process of adaptation to modern requirements in education, as well as limited social mobility, cause changes in the higher education system. The relevance of this issue is reinforced by the adoption of the National Framework of Qualifications in Ukraine.

The aim of the study – to study the application of the competence approach in education abroad and the standards of higher education.

The main part. The standard of higher education is used as a basis for determining and evaluating the content and quality of the provision of educational services of a higher education institution that has a license for educational activity in a certain specialty. The new standards are based on a competency-based approach and share the concept of defining the requirements for a specialist, which is the basis of the Bologna process and the international project of the European Commission “Harmonization of educational structures in Europe”. Each institution of higher education should have a system of internal quality assurance of higher education, which is aimed at reforming the system of higher education in relation to modern requirements. If we compare the education system in our country and abroad, the competency-based approach in higher education has become the most common due to its applied nature and maximum pragmatism. In educational

and professional programs, the results of education are indicated in the format of competencies. That is, graduates must possess a number of competencies that are inherent in their professional activity, and form such a modern specialist who can quickly adapt to working conditions that change even within the profession.

Conclusions. The acquisition of knowledge and the acquisition of competences are not competing approaches, but interrelated, because the acquisition of knowledge and its application are also important competences.

Key words: nursing; nursing education; international experience in nursing education; competency approach.

Вступ. Сучасні трансформації в економіці, технологіях та підвищенні ролі освіти пропорційно можливостям розв'язання проблем у житті зумовлюють перехід на компетентнісний підхід.

Виклики XXI ст., а саме з процесом адаптації до сучасних вимог в освіті, а також обмеженою соціальною мобільністю, зумовлюють зміни в системі вищої освіти. Актуальність цього питання підсилюється прийняттям в Україні Національної рамки кваліфікацій (Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341) [1], новою редакцією Закону України «Про вищу освіту» (від 01.07.2014 р. № 1556-VII) [2] та ратифікацією Угоди про асоціацію з ЄС (16 вересня 2014 р.) [2].

Мета роботи – дослідити застосування компетентнісного підходу в освіті за кордоном і стандарти вищої освіти.

Основна частина. Відповідно до ст. 10 Закону України «Про вищу освіту», стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності [2]. Стандарти вищої освіти розробляють для кожного рівня вищої освіти за затвердженими спеціальностями відповідно до переліку, встановленого Постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 [3], та змінами 2020 р. відповідно до Національної рамки кваліфікацій [1], що передбачає перехід на компетентнісний підхід до організації навчального процесу [4].

Згідно зі ст. 5 Закону України «Про вищу освіту», рівень вищої освіти можна визначити так:

- початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти;
- перший (бакалаврський) рівень;
- другий (магістерський) рівень;
- третій (освітньо-науковий) рівень.

Ступінь, який присвоюють, визначають відповідно до Закону України «Про вищу освіту» в такій формі (одне з наведеного): молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії.

Стандарт вищої освіти використовують як основу для того, щоб визначити й оцінити зміст та якість надання освітніх послуг закладу вищої освіти, який має ліцензію на освітню діяльність за певною спеціальністю. У Стандарті вищої освіти прописано вимоги до освітньої програми, а саме: 1) обсяг кредитів ECTS, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти; 2) перелік компетентностей, яким повинен володіти випускник; 3) нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у результатах навчання; 4) форми атестації здобувачів вищої освіти; 5) вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти; 6) вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

Які ж кроки робить заклад вищої освіти для кожної спеціальності? По-перше, розробка навчального плану, де визначено перелік та обсяг освітніх компонентів освітньо-професійної програми у кредитах ECTS; по-друге, перелік освітніх компонентів, які формуватимуть компетенції майбутнього фахівця за порядком; по-третє, навчальні заняття і форма їх проведення за двома циклами: загальні та фахові, де є обов'язкові освітні компоненти та компоненти вільного вибору для забезпечення формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувача; по-четверте, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. Щороку для кожного курсу за вибраною спеціальністю складають робочий навчальний план, який затверджує керівник закладу вищої освіти.

Стандарти вищої освіти за відповідною спеціальністю розробляє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти й науки з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти, і галузевих об'єднань організацій роботодавців, потім він затверджує їх за погодженням з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти. В Україні діють спеціально створені навчально-методичні комісії Міністерства освіти й науки України, які здійснюють підготовку стандартів вищої освіти [5].

Нові стандарти базуються на компетентнісному підході й поділяють концепцію визначення вимог до фахівця, закладену в основу Болонського процесу та в міжнародному Проєкті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING) [6].

Для здобуття відповідного ступеня вищої освіти в стандарті є визначена відповідна кількість кредитів ECTS. У ньому прописано компетентності випускника, які забезпечуються загальними та спеціальними (фаховими) компетентностями і програмними результатами навчання.

У кожному закладі вищої освіти повинна функціонувати система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти, яка спрямована на реформування системи вищої освіти відносно сучасних вимог.

На «плечі» закладу вищої освіти лягає встановлення вимог до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти: принципи та процедури забезпечення якості вищої освіти; проведення моніторингу і періодичний перегляд освітніх програм щороку; визначення процедури оцінювання здобувачів вищої освіти та можливі види підвищення кваліфікації науково-педагогічних і педагогічних працівників, перевірка наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу та інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом. Усю інформацію необхідно розмістити на веб-сайті закладу. Освітньо-професійну програму повинні обговорити здобувачі вищої освіти, внутрішні та зовнішні стейкхолдери. Внесені зауваження потрібно врахувати в цій програмі.

Усі компетентності здобувача вищої освіти визначаються вимогами Національної рамки кваліфікацій і є обов'язковими при розробці стандартів, де мають бути визначені кінцеві, підсумкові та інтегративні результати навчання.

Отже, забезпечення компетентнісного підходу є ознакою інноваційної освіти. У цьому процесі суттєву роль відіграють комунікаційні вимоги до формування компетентностей за Національною рамкою кваліфікацій.

Сучасний вектор для системи освіти за кордоном диктує два підходи до розуміння сутності вищої освіти: компетентнісний підхід та підхід, що базується на розвитку людських можливостей. Підхід, що ґрунтується на розвитку людських можливостей, який уперше сформулював у 1979 р. Сін Амарта (*Sen Amarta*), спрямований насамперед на розвиток мож-

ливостей «функціонування» людини в чотирьох напрямках, і його можна охарактеризувати так:

- 1) дії людини (наприклад, читання або листування);
- 2) фізичний стан (бути спроможним, добре себе почувати, бути здоровим тощо);
- 3) емоційний (ментальний) стан (щастя, нещастя та ін.);
- 4) соціальна інтеграція.

Цей підхід дає більше можливості для гармонійного розвитку особи та реалізації індивідуального підходу в освіті, формування індивідуального освітнього маршруту студента. Основне завдання підходу – «формування людини і громадянина» [7].

Проблема, з якою крокує вища освіта, – це ким повинен бути справжній громадянин України, якими знаннями оперувати та якими компетентностями володіти.

Однією із центральних якостей освіченого громадянина при цьому підході вважають здатність до осмислення власного життя, усвідомлення себе частиною суспільства – такий громадянин «думає, контролює себе, здатний визнавати і поважати індивідуальність у будь-якій людській істоті незалежно від того, де він народився, до якої соціальної верстви належить, якої статі або етнічної належності є» [8].

Заклади вищої освіти повинні формувати у здобувачів вищої освіти ті якості, які потрібні для реалізації професійної діяльності, тобто формувати фахові компетентності, необхідні стейкхолдеру (роботодавцю).

Критерії та параметри оцінки результатів сучасної освіти повинні бути уніфіковані й виражатися в результатах навчання, які можна інтерпретувати та враховувати в будь-якому освітньому закладі будь-якої країни.

Якщо порівнювати систему освіти в нашій країні та за кордоном, то компетентнісний підхід у вищій освіті став найпоширенішим у силу прикладного характеру, максимальної прагматичності. В освітньо-професійних програмах результати освіти вказано у форматі компетенцій. Тобто випускники на виході повинні володіти низкою компетенцій, які притаманні їх професійній діяльності та формують такого сучасного фахівця, який може швидко адаптуватися до умов праці, що змінюються навіть у рамках професії.

Досліджуючи літературні джерела, можна констатувати, що деякі науковці вважають, що компе-

компетентнісний підхід має низку обмежень і недоліків, оскільки є занадто вузьким для використання в оцінюванні успішності вищої освіти, тому повинен бути доповнений ширшим підходом розвитку людських можливостей. Підхід, що базується на розвитку людських можливостей або розвитку особистості, пропонує більш відкриті рамки для сприяння цілісному розвитку студентів за рахунок розширення всіх варіантів вибору людини, щоб досягти того, що вона найбільше цінує, а не лише отримувати економічну вигоду від освіти. Включення механізмів розвитку особистості в університетське навчання приведе до формування «професіоналів на благо суспільства», які добре підготовлені й мають необхідні компетенції, щоб увійти до обраної ними професійної сфери, але які також будуть носіями суспільної свідомості [9].

Здійснюючи літературну розвідку, можна констатувати, що деякі науковці мають критичне ставлення до застосування компетентнісного підходу при впровадженні в освітній процес. Серед негативних сторін підходу називають такі:

- висока бюрократичність компетентнісного підходу, який значною мірою покладається на стандарти;
- реалізація цього підходу не виконує обіцянки поєднати сферу освіти з ринком праці;
- значною мірою орієнтований на оцінювання;
- суперечить принципам широкої освіти;
- маскує відмінності різних коледжів та університетів.

Але якщо заглянути в історію, то дану концепцію розглядають не як дійсну інновацію, а як те, що все нове – це добре забуте старе. Наприклад, у 1970–1980-х роках компетентнісний підхід у вищій освіті набув поширення в США, однак, як засвідчив досвід багатьох випускників бакалаврських і магістерських програм, це нічого не додало до їх професійного розвитку. Недоліками були значна деталізація переліку компетенцій та їх фрагментованість [8].

Автори публікацій вважають, що, якщо компетенцію розглядали як здатність особи розв'язувати певні проблеми у певній сфері, то університети з початку свого існування робили свій внесок у розвиток компетенцій студентів, це завжди було метою таких інституцій – надавати студентам освіту задля того, щоб вони відігравали певну роль у суспільстві. Однак протягом століть університетська освіта стала дуже спеціалізованою і фрагментованою. Спеціальні знання набули особливої важливості. Тому новим у

компетентнісному підході є саме використання такої спеціалізації та інституціоналізоване застосування компетентнісних інструментів, таких, як моделі ключових компетенцій, профілі компетенцій, матриці компетенцій навчальної програми, оцінювання компетенцій [10].

У сучасній системі освіти існує упереджене ставлення до компетентнісного підходу, оскільки він може замінити собою знання і стверджувати той факт, що компетенції набуваються лише за рахунок набуття знань. Багато експертів вищої освіти висловлює дві точки зору. Одні вважають, що компетентнісний підхід доповнює та покращує процес набуття знань, а інші стверджують, що він знижує увагу до знань. Але побутує й інша думка, що набуття знань і набуття компетенцій – це не конкурентні підходи, а взаємопов'язані, адже набуття знань та їх застосування теж є важливими компетенціями.

Науковці Сполучених Штатів Америки, досліджуючи застосування компетентнісного підходу в практиці, запропонували використовувати модель. Ця модель стартує від застосування в освітньому просторі й упроваджується в професійну діяльність та забезпечує потреби ринку праці. Досліджуючи дану модель, ми встановили, що вона має логічну структуру і базується на таких принципах:

1. Зацікавлені зовнішні особи, тобто представники ринку праці, до яких можна віднести професійні спілки, асоціації тощо, визначають коло компетенцій, якими повинні володіти професіонали відповідно до обійманих посад.
2. Чітко простежується ступенева освіта, а саме особи, які прагнуть отримати певну посаду, мають можливість набути потрібних компетенцій на всіх рівнях навчання. Так само є можливість обирати між закладами освіти, які надають безкоштовні та платні послуги.
3. Кожний заклад вищої освіти зазначає коло компетенцій, яких набудуть випускники. Цікавим фактом є те, що оцінювання результатів навчання кожного студента створює передумови для індивідуалізації результату здобуття особою бажаних компетенцій, тим самим на виході спостерігають позитивний результат. Після закінчення навчання кожний випускник отримує диплом із зазначеними набутими компетенціями.
4. Приділяється значна увага набуттю компетенцій поза межами академічної освіти, тобто існує думка, що якість набутих компетенцій через практичний

досвід та на різних посадах працівника впродовж виконаної роботи є суттєво кращою.

За підтримки Департаменту праці США й Адміністрації із зайнятості та тренувань розроблено Керівництво з технічної допомоги з розробки і використання компетентнісної моделі для системи розвитку трудових ресурсів. У документі розділяють поняття «компетенція» та «компетентність», а наголос роблять на компетенції. Компетенції часто є основою для стандартів, які визначають рівень знань, умінь і навичок, що необхідні для успішності на робочому місці, а також можливі критерії вимірювання для оцінки компетентності досягнень.

Модель компетентності Адміністрації із зайнятості та тренувань Міністерства праці США покладено в основу досягнення мети «забезпечення доброї роботи кожному».

Дев'ять рівнів моделі згруповано у блоки, що представляють професійні навички, знання та вміння, необхідні для успішної роботи в цій галузі або професії. Кожен рівень включає ряд взаємопов'язаних навичок [11]:

- 1) фундаментальні компетенції (рівні 1–3);
- 2) пов'язані з галуззю (рівні 4–5);
- 3) пов'язані з професією та робочим місцем (рівні 6–9).

На основі цієї моделі компетенції поширюються на велику кількість професій і галузей.

У межах моделі компетенцій у США беруть участь усі зацікавлені сторони: представники ринку праці (споживачі компетенцій), працівники (носії компетенцій), професійні організації, заклади освіти, університети, а також самі особи, які набувають їх [11].

У західних країнах професія сестри/брата медичних престижна і перспективна, оскільки є можливість професійного та кар'єрного зростання. Для реалізації зазначених потреб у розвинутих країнах потрібно мати вищу медсестринську освіту. В США та деяких країнах Західної Європи реалізується концепція – освіта протягом усього життя («long life education»).

Освітня траєкторія американських сестер/братів медичних є доволі багатопрофільною і має відповідний розподіл:

1. Licensed Practical Nurse (LPN) – сертифікований помічник медсестри. Навчання відбувається на курсах перепідготовки для випускників шкіл і триває декілька місяців. Це найпростіший рівень освіти.

2. Registered Nurse (RN) – аналог українського «фахового молодшого спеціаліста», ліцензована практична медсестра. Цей рівень освіти найпопулярніший на теренах США. Термін навчання – від 1 до 3 років, відбувається воно в медичних школах або коледжах. Медичні заклади вищої освіти в США – медичні школи, які фінансуються з бюджетів тих штатів, де вони розміщені.

3. Advanced Practice Nurse (APN) – «високо»практична медсестра, університетська освіта (випускник здобуває ступінь бакалавра сестринської справи).

4. Master of Science in Nursing – післядипломна освіта в магістратурі.

5. PhD in Nursing – одержання наукового ступеня доктора наук із сестринської справи [12].

Будь-які освітні програми медсестринської освіти у США відповідають встановленим стандартам, їх акредитувала Національна ліга сестринської справи або Американська асоціація факультетів сестринської освіти.

Науково-педагогічний та професорсько-викладацький колектив закладів освіти США розробляє навчальні плани й освітні програми з урахуванням сучасних тенденцій у розвитку медицини і медсестринства, принципів надання невідкладної допомоги, новітньої діагностики та лікування. Усі програми медсестринської освіти пов'язує те, що випускники всіх програм повинні скласти єдиний ліцензійний іспит із сестринського догляду для отримання кваліфікації професійно акредитованої медсестри. Цей іспит є засобом контролю мінімальної технічної компетенції кандидатів і гарантує їх безпечний допуск до загальної сестринської професійної практики.

У США заклади охорони здоров'я віддають перевагу медсестринським кадрам високого рівня кваліфікації, тому заклади освіти поступово переходять від традиційної освіти до найвищого ступеня вищої медсестринської освіти, термін навчання становить 6 років. Медсестринський персонал з вищою освітою має ряд переваг, це перш за все оплата праці, в рази більша, професійне і кар'єрне зростання, проведення наукових досліджень у медсестринстві, самовдосконалення та реалізація.

Є окрема категорія – Nurse Practitioner (NP), проте в Україні не існує аналога цього терміна. Nurse Practitioners додатково до вищої освіти навчаються 3 роки, завдяки чому отримують повноваження діагностувати, виписувати ліки і призначати лікування,

але займатися медичною діяльністю в межах конкретної спеціалізації (акушерство і гінекологія, педіатрія, сімейна медицина тощо). Медсестри з рівнем NP працюють в амбулаторних центрах, клініках і стаціонарах. Медсестри рівня кандидата і доктора наук мають право викладати в університетах, працювати в адміністрації, обіймати керівні посади та займатися юридичними питаннями медицини [13].

Зоряна Сльота – медсестра Центру хірургії в Манхеттені (штат Нью-Йорк, США), випускниця нашого закладу вищої освіти – презентувала доповідь на тему «Вища освіта у США та фахові компетентності сестри/брата медичних» у форматі проведення марафонного діалогу «Формування фахових компетентностей сестри/брата медичних – бачення стейкхолдерів», що відбувся 19 березня 2021 р. і який організувала кафедра внутрішньої медицини та управління охороною здоров'я. У своїй доповіді детально розповіла про рівні медсестринської освіти в США, диференціацію фахових компетентностей при виконанні обов'язків, оплату праці та кар'єрне зростання сестер/братів медичних. Також підтвердила, що професійні сестри/брати медичні мають більше можливостей для самореалізації та самовдосконалення і на практиці реалізовано концепцію «Освіта протягом усього життя». Зі слів Зоряни Сльоти можна констатувати, що велику увагу при підготовці сестер/братів медичних у США приділяють організації медсестринської допомоги пацієнтам на різних стадіях їх розвитку з метою сприяння досягненню максимального рівня здоров'я нації, його збереженню та зміцненню. Презентаторка звернула увагу на те, що практичне медсестринство покликане зберегти здоров'я пацієнта й усунути відхилення від оптимального рівня здоров'я. Акцент також було зроблено на освітньому процесі. Проблемне навчання лежить в основі здобуття фахових компетентностей. Зоряна Сльота зазначила, що головними методами такого навчання є ментальні карти (mind maps), мозковий шторм (brainstorming), дискусійні групи (buzz groups). Ці методи вона знає з власного досвіду, оскільки підтверджувала отриманий диплом в Україні та здобувала вищий рівень освіти у США. Цікавим для нас було почути про застосування ментальних карт, які допомагають майбутнім медсестрам запам'ятовувати терміни, зв'язки між ними, сортувати і класифікувати їх відповідно до існуючих груп знань та навичок. Ментальні карти спонукають студентів мислити над темою та проблемою відкрито і невимушено.

Їх можна використовувати для стимуляції мислення перед більш детальним вивченням навчального матеріалу. На нашу думку, основними перевагами ментальних карт є те, що за їх допомогою можна чітко визначити головну проблему. Важливість ідей ілюструється шляхом розташування їх на карті. Окрім того, візуалізуються взаємозв'язки між ідеями. Завдяки таким ілюстраціям на ментальній карті легко орієнтуватися і повторювати матеріал. Ментальні карти є відкритими, можна доповнювати їх і вносити будь-які необхідні зміни. Таким чином, усе навчання в закладах вищої освіти Сполучених Штатів Америки спрямоване на здобуття практичних знань та вмінь, які не відірвані від реалій практичного медсестринства і дають студентам змогу відразу після закінчення закладів вищої освіти виконувати обов'язки сестер/братів медичних під керівництвом старших колег.

У більшості випадків після отримання освіти майбутні сестри/брати медичні у США повинні скласти професійний іспит. Складання іспиту курає конкретний штат, воно обов'язкове для працевлаштування в будь-якому медичному закладі країни. Подальше підвищення кваліфікації зазвичай також супроводжується складанням нового вузькопрофільного і більш складного іспиту.

Умовами працевлаштування є медсестринська кваліфікація та складання сертифікованих іспитів [14] (табл.).

Потрібно зазначити, що відсоток складання іспиту NCLEX є важливим критерієм престижності закладу освіти й одним з головних, які бере до уваги абітурієнт при його виборі. Безумовно, цей відсоток майже вдвічі вищий у випускників американських медсестринських шкіл порівняно з іноземними. Цікаво також те, що він набагато нижчий в осіб, які складають іспит повторно, тобто NCLEX можна вважати об'єктивним способом оцінки знань випускника. Аналогічно його вважають критерієм якості медсестринської освіти в інших країнах, громадяни яких бажають працювати у США і повинні скласти цей же іспит [14].

Висновки. У сучасній системі освіти існує упереджене ставлення до компетентнісного підходу, оскільки він може замінити собою знання і стверджувати той факт, що компетенції набуваються лише за рахунок набуття знань. Багато експертів вищої освіти висловлює дві точки зору. Одні вважають, що компетентнісний підхід доповнює та покращує

Таблиця. Умови працевлаштування

№ з/п	Кваліфікація	Необхідні: освіта, іспит, ліцензія
1	Certified Nursing Assistant (CNA) – сертифікований помічник медсестри	Складання стандартизованого іспиту на професійну придатність та отримання ліцензії від штату
2	Licensed Practical Nurse (LPN) – ліцензована практична медична сестра/брат	Завершення сертифікованої програми, затвердженої штатом, складання іспиту National Council Licensure Examination (NCLEX-PN) та отримання ліцензії від штату
3	Registered Nurse (RN) – аналог українського «фахового молодшого спеціаліста», ліцензована практична медсестра	Отримання диплома, ступеня фахового молодшого спеціаліста або бакалавра, складання іспиту NCLEX-RN та отримання ліцензії від штату
4	Nurse Practitioner (NP) – практична медсестра	Отримання магістерського рівня освіти, складання іспиту NCLEX-RN і національного сертифікованого екзамену, який проводить професійна організація, наприклад American Nurses Credentialing Center або American Academy of Nurse Practitioners, та отримання ліцензії від штату
5	Nurse Midwife (CNM) – аналог української акушерки	Отримання магістерського рівня освіти, складання іспиту NCLEX-RN і національного сертифікованого екзамену від American Midwifery Certification Board (за вимогами закону штату) та отримання ліцензії від штату
6	Nurse Anesthetist (CNA) – медсестра-анестезист	Отримання магістерського рівня освіти, складання іспиту NCLEX-RN і національного сертифікованого екзамену від National Board of Certification and Recertification for Nurse Anesthetists та отримання ліцензії від штату

процес набуття знань, а інші стверджують, що він знижує увагу до знань. Але побутує й інша думка, що набуття знань і набуття компетенцій – це не конкурентні підходи, а взаємопов'язані, адже набуття знань та їх застосування теж є важливими компетенціями.

На нашу думку, такі наукові розвідки сприятимуть науково-обґрунтованому вектору розвитку сучасного медсестринства України. Попри позитивні зарубіжні методики викладання варто вдосконалювати класичні вітчизняні методики і, за можливості, використовувати передовий досвід задля покращення медсестринської освіти та надання медичних послуг у практичній охороні здоров'я. Вивчення досвіду професійної підготовки сестер/братів медичних у

США дасть можливість знайти нові шляхи вдосконалення сучасної української медсестринської освіти, а також виявити й адаптувати позитивні педагогічні практики зарубіжного досвіду.

Отже, освітній процес – це також і співтворчість викладачів та здобувачів. З відходженням від традиційного подання матеріалу на лекціях і заняттях викладачам відкрився широкий арсенал можливостей подання матеріалу й залучення здобувачів до навчальних активностей та обговорень.

Урізноманітнювати види навчальних активностей важливо в різних форматах, збільшуючи інтерес до освітньої компоненти, підвищуючи активність на заняттях і результативність навчання.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Національна рамка кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> (дата звернення : 01.12.2023). – Назва з екрана.
2. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII.
3. Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого Постановою

- Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 : наказ Міністерства освіти і науки України від 06.11.2015 р. № 1151 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://old.mon.gov.ua/ru/about-ministry/normative/4636> (дата звернення : 01.12.2023). – Назва з екрана.

4. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти / Сектор вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України. Протокол від 29.03.2016 р. № 3. – К., 2016. – 29 с.

5. Внукова Н. М. Компетентнісний підхід у забезпеченні якісних освітніх послуг при підготовці студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» / Н. М. Внукова, С. А. Ачкасова // Новий колегіум. – 2009. – № 6. – С. 26–32.

6. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unideusto.org/tuningeu> (дата звернення : 01.12.2023). – Назва з екрана.

7. Competencies in Higher Education: A Critical Analysis from the Capabilities / J. F. Lozano, A. Boni, J. Peris, A. Hueso // *Journal of Philosophy of Education*. – 2012. – Vol. 46 (1). – P. 132–147.

8. Nussbaum M. *Cultivating Humanity. A Classical Defense of Reform in Liberal Education* / M. Nussbaum. – Cambridge University Press, 1997. – 9 p.

9. Nussbaum M. Education for Citizenship in an Era of Global Connection / M. Nussbaum // *Studies in Philosophy and Education*. – 2002. – No. 21. – P. 289–303.

10. The new competence concept in higher education: error or enrichment? / M. Mulder, J. Gulikers, H. J. Biemans, R. Wesselink In: *Kompetenzermittlung für die Berufsbildung,*

Verfahren, Probleme und Perspektiven im nationalen, europäischen und internationalen Raum / Münk D., Schelten A. (Hrsg.). – Bonn: Bundesinstitut für Berufsbildung, 2010. – 189–204 s.

11. Technical assistance guide for developing and using competency models — one solution for the work force development system. January, 2012. URL : http://www.careeronestop.org/CompetencyModel/pyramid_definition.aspx#tier1.

12. Ястремська С. О. Система контролю якості медсестринської освіти у США – теорія і практика / С. О. Ястремська, І. М. Мельничук, О. С. Усинська // *Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. – 2014. – Вип. 33. – С. 34–42.

13. Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід : монографія / [уклад. Л. Л. Антонюк, Н. В. Василькова, Д. О. Ільницький, І. В. Кулага, В. Є. Турчанінова] ; Інститут вищої освіти, КНЕУ імені Вадима Гетьмана. – К., 2016. – 61 с.

14. Potter P. *Basic Nursing* / P. Potter. – The USA : Mortsby Year Book, 2002. – 1050 p.

REFERENCES

1. (2011). *Natsionalna ramka kvalifikatsii: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.11.2011 r. № 1341* [National qualifications framework: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from 23.11.2011, No. 1341]. [Electronic resource]. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF> [in Ukrainian].

2. (2014). *Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» (№ 1556-VII vid 01.07.2014r.)* [Law of Ukraine «On Higher Education» (No. 1556-VII from 01.07.2014)] [in Ukrainian].

3. (2015). *Pro osoblyvosti zaprovadzhennia pereliku haluzei znan i spetsialnostei, za yakymy zdiisniuietsia pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity, zatverdzenoho Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 kvitnia 2015 roku № 266: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 06.11.2015 r. №1151* [On the specifics of introducing the list of fields of knowledge and specialties, according to which the training of applicants for higher education is carried out, approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine from April 29, 2015, No. 266: Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 06.11.2015 No. 1151] [Electronic resource]. Retrieved from: <http://old.mon.gov.ua/ru/about-ministry/normative/4636> [in Ukrainian].

4. (2016). *Metodychni rekomendatsii shchodo rozrobky standartiv vyshchoi osvity: Protokol № 3 vid 29.03.2016* [Methodical recommendations on the development of higher education standards: Protocol No. 3 from 29.03.2016]. Sektor vyshchoi osvity Naukovo-metodychnoi rady Ministerstva

osvity i nauky Ukrainy – Higher education sector of the Scientific and Methodological Council of the Ministry of Education and Science of Ukraine. Kyiv, 29 p [in Ukrainian].

5. Vnukova, N.M., & Achkasova, S.A. (2009). *Kompetentnisnyi pidkhid u zabezpechenni yakisnykh osvitnikh posluh pry pidhotovtsi studentiv osvitno-kvalifikatsiinoho rivnia «mahistr»* [Competency approach in providing quality educational services in training students of the educational-qualification level «master»]. *Novyi kolegium – New collegium*, 6, 26-32 [in Ukrainian].

6. TUNING. (n.d.). *Dlya oznayomlennya zi spetsialnymy (fakhovymy) kompetentnostyamy ta prykladamy standartiv* [For acquaintance with special (professional) competencies and examples of standards [Electronic resource]]. Retrieved from: <http://www.unideusto.org/tuningeu> [in Ukrainian].

7. Lozano, J.F., Boni, A., Peris, J., & Hueso, A. (2012). *Competencies in Higher Education: A Critical Analysis from the Capabilities*. *Journal of Philosophy of Education*, 46(1), 132-147.

8. Nussbaum, M. (1997). *Cultivating Humanity. A Classical Defense of Reform in Liberal Education*. Cambridge University Press, p. 9.

9. Nussbaum, M. (2002). Education for Citizenship in an Era of Global Connection. *Studies in Philosophy and Education*, 21, 289-303.

10. Mulder, M., Gulikers, J., Biemans, H.J., & Wesselink, R. (2010). *The new competence concept in higher education:*

error or enrichment? In Münk, D., & Schelten, A. (Eds.), *Kompetenzermittlung für die Berufsbildung, Verfahren, Probleme und Perspektiven im nationalen, europäischen und internationalen Raum*. Bonn: Bundesinstitut für Berufsbildung.

11. Technical assistance guide for developing and using competency models — one solution for the work force development system. (January, 2012). Retrieved from: http://www.careeronestop.org/CompetencyModel/pyramid_definition.aspx#tier1.

12. Yastremska, S.O., Melnychuk, I.M., & Usynska, O.S. (2014). *Systema kontroliu yakosti medsestrynskoi osvity u SShA – teoriiia i praktyka* [The system of quality control

of nursing education in the USA – theory and practice]. *Naukovyi visnyk Uzhhorod natsionalnoho universytetu. Seriya «Pedagogika, sotsialna robota» – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series “Pedagogy, social work”, 33, 34-42* [in Ukrainian].

13. Antonyuk, L.L., Vasylikova, N.V., Ilnytskyi, D.O., Kulaha, I.V., & Turchaninova, V.Ye. (2016). *Kompetentnisnyi pidkhid u vyshchii osviti: svitovyi dosvid* [Competency approach in higher education: global experience]. Kyiv: Institut vyshchoi osvity, KNEU imeni Vadyrna Hetmana [in Ukrainian].

14. Potter, P. (2002). *Basic Nursing*. The USA: Mosby Year Book.

Отримано 21.11.2023